

Araştırma Görevlilerince Yetkisiz Olarak Verilen Derslerin Kamu Zararı Bağlamında Hukuki Sonuçları^(*)

Legal Consequences of Unauthorized Lecturers Given by Research Assistants in the Context of Public Damage

Dr. Yalçın ARSLANTÜRK^(**)

Arş. Gör. Refika SOYAL^(***)

Öz:

Temel amaç ve işlevi bilimsel çalışmaların ve yükseköğrenimin yürütülmesi olan üniversitelerde gerek lisans gerekse lisansüstü derslerinin bilimsel yeterlilik kriterlerine uygun koşullarda gerçekleştirilmesi zorunluluk arz eder. İlgili mevzuat, bu yeterliliğin sağlanması adına üniversitelerde derslerin esas olarak öğretim üyelerince verilmesini öngörmektedir. Öğretim elemanlığı kapsamında yer alan araştırma görevlilerinin ise ancak uygulamalı birimlerde ders verilebileceğine ilişkin istisnai bir hüküm getirilmiştir. Buna rağmen uygulamada mezkûr istisnai hükmün şartlarını taşımayan akademik birimlerde de araştırma görevlilerince ders verildiği durumlara rastlanmaktadır. Mevzuata aykırı olan bu durumlara yönelik herhangi bir yaptırım uygulandığı da tespit edilememiştir. Oysa hukuk devletinin temel ilkelerinden olan kanunilik ilkesi gereği kanun hükümlerine aykırı uygulamalar için farklı mevzuat hükümleriyle çeşitli yaptırımlar düzenlenmiştir. Bu itibarla çalışmada yetkisiz araştırma görevlisinin üniversitede ders vermesi durumunda ortaya çıkan kamu zararı bağlamında uygulanması gereken yaptırımın niteliği tartışılmıştır. Çalışmada öncelikle araştırma görevlilerinin ders verme koşul ve sınırları, mevzuat çerçevesinde hukuki olarak ortaya koyulmuştur. Akabinde yetkisi olmayan araştırma görevlisinin ders vermesi durumunda ekonomik zararın nasıl ortaya çıkabileceği analiz edilmiştir. Ekonomik zararın kamu zararı niteliği yanında zararın tazmininin usul ve kapsamı da tartışılmıştır. Çalışmada son olarak söz konusu eylemin fail ve sorumluları hakkında Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen görevi kötüye kullanma suçu bağlamında değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Araştırma Görevlisi, Görevi Kötüye Kullanma, Kamu Zararı, Tazmin, Türk Ceza Kanunu.

^(*) Makale hakem denetiminden geçmiştir.

Makale Geliş Tarihi: 11.07.2024 - Makale Kabul Tarihi: 03.08.2024.

^(**) Tarım ve Orman Bakanlığı, Uzman, Ankara - Türkiye,

E-posta: yalcinrabzon@gmail.com,

Orcid No: <https://orcid.org/0000-0002-0895-0022>.

^(***) Giresun Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Tefsir Bölümü, Araştırma Görevlisi, Giresun - Türkiye,

E-posta: refika.soyal@giresun.edu.tr,

Orcid No: <https://orcid.org/0000-0002-4250-2338>.

Abstract:

In accordance with the legislation; lectures at universities can be carried out mainly by lecturers, research assistants are exceptionally authorized to give lectures only in applied units. Nevertheless, there are cases in practice in which lectures are held by research assistants in academic units which don't meet the requirements of the aforementioned exception. Nor has it been found that sanctions contrary to the present legislation have been imposed for these situations. As such, in this study, the type of sanction to be applied has been discussed in relation to public loss caused when unauthorized research assistant holds lecture at the university. At the beginning of the study, legal conditions under which research assistants are allowed to hold lectures have given within the framework of legislation. Then it has been analyzed how economic loss can occur if an unauthorized research assistant holds lectures. In addition to the public loss character of the economic loss, the type and scope of the loss compensation have been also discussed. Finally, the status of the perpetrator and those responsible for the mentioned crime have been evaluated in the context of the crime of misconduct regulated in the Turkish Penal Code.

Keywords:

Research Assistant, Misconduct, Public Loss, Compensation, Turkish Penal Code.

GİRİŞ

Üniversiteler; toplumsal sorunların çözümüne katkı sağlamaya yönelik çalışmalar ile bilimsel araştırmaları yürütme, yenilikçilik özelliğiyle birlikte kültürel aktarım mekanizmasını sağlama ve özellikle gençlere muhtelif mesleklerin gerektirdiği donanımı kazandırma gibi birtakım işlev ve sorumlulukları bulunan yükseköğretim kurumlarıdır.¹ 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda² üniversite, “*Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan; fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumu*” şeklinde tanımlanmıştır.³ Üniversitelerin kurumsallaştırılmasındaki temel gerekçe ve amaç ise öğretici ve öğrencilerin sistematik olarak bilimle iştiğal edebilmesidir.⁴

Üniversite bir kavram ve ide olarak kolektif bilgi ve gerçeklik ufkuna dair tasavvurlar yanında bunların gelişimi ile de ilintilidir. Etimolojik kökeni olan *universitas* “bütün, bütünlük, âlem/evren” anlamlarını ifade etmektedir.⁵ Orta Çağ'da öğretici ve öğrenci ile sınırlı olan bu bütünlük ve birlik günümüze kadar kapsamca genişleyerek bilhassa bilgi üretimine ilişkin olarak evrensellik boyutuna ulaşmış, böylece üniversiteler bilimin evrensel koşullarda aktarılması işlevini

¹ Hüseyin Korkut, “Üniversiteler”, Cumhuriyet Döneminde Eğitim, MEB Yayınları, İstanbul 1983, s. 293, 294.

² Resmi Gazete Tarihi: 06/11/1981, Resmi Gazete Sayısı: 17506.

³ 2547 sayılı Kanun madde 3/1-d.

⁴ Christian Wieland, “Universitas als Sodalitas. Überlegungen zu einer Religionsgeschichte der mittelalterlichen und frühneuzeitlichen Universität”, (Saeculum, Y. 1996, Band 47, Heft 1, s. 120-135), s. 120.

⁵ Jean August Scheler, Dictionnaire Létymologie Française, Les Résultats de la Sicence Moderne, Oxford University 1862, s. 332.

kazanmıştır.⁶ Sonuç itibarıyla üniversiteler evrensel ölçütlerde ortaya koyulan bilimsel bilginin yine aynı kıstaslara tâbi olarak aktarıldığı ve geliştirildiği kurumlardır. Zikredilenler ışığında öğretici ve öğrencinin bir araya getirildiği üniversitelerde öğrencinin iştigal etmekte olduğu bilim dalına ilişkin yeterlilik ve elverişliliği yanında öğreticinin ders verme liyakatinin önemi de gözler önündedir. Bu liyakat aynı zamanda aynı diplomanın edinildiği birbirinden farklı yükseköğretim kurumlarındaki kalitenin eşdeğerliği bakımından da zorunluluk arz eder. Mezuniyet sonrası tâbi olunan sınavlar ve mesleki ödevler göz önüne alındığında ise bahsi geçen liyakat, anayasal eşitlik ve fırsat eşitliği ilkelerinin gerektirdiği unsurlardandır.

Bu itibarla 2547 sayılı Kanun uyarınca üniversitelerde derslerin esas olarak profesör, doçent veya doktor gibi belirli bir akademik unvana sahip öğretim üyeleri tarafından verilmesi düzenlenmiştir. Aynı Kanun'da araştırma görevlilerinin ise ancak uygulamalı birimlerde, talepleri üzerine ve üniversite yönetim kurulunun izniyle ders verebilmelerine hükmedilmiştir.⁷ Bu düzenlemeler özellikle eğitim-öğretim niteliğinin her üniversitede ve her birimde belirli bir seviyede tutulması amacını taşımaktadır. Ancak uygulamada bu hususa uyulmadığı durumlara rastlanmaktadır. Herhangi bir hususta başta anayasa ve kanun hükümleri olmak üzere mevzuatta hüküm bulunması, bu hükümlere riayeti hukuken zorunlu kılar. Mevzuat hükmüne riayet edilmemesi ise kamu görevlileri aleyhine idare hukuku açısından disiplin cezalarını gerektirmektedir. Uygulamada disiplin cezasına dahi başvurulmamakla birlikte böyle bir hususta tatbik edilmesi gereken yaptırım ise yalnızca disiplin cezasıyla sınırlı kalmamalıdır. Zira yetkisi olmayan araştırma görevlisinin ders vermesi durumunda, hukuki yetki bulunmaması nedeniyle söz konusu ders ücreti, resmî kayıtlarda dersi vermiş olduğu görülen öğretim üyesine ödenmektedir. Bu durumda ise çalışmanın "Yetkisiz Ders Verme Durumunda Oluşacak Ekonomik Zararın Tespiti" başlıklı bölümde açıklandığı üzere, verilen ders için üniversite tarafından daha fazla ödeme yapılmış olmaktadır. Nitekim istisnai durumlar için yapılan düzenleme uyarınca araştırma görevlilerinin ders vermelerinde öngörülen ücret, öğretim üyeleri için öngörülen ücretten daha düşüktür. Böylece aradaki ücret farkı, devlet üniversitelerinde kamu zararının konusunu oluşturmaktadır. Kamu zararı söz konusu olduğunda ise 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu⁸ uyarınca zararın tazmini gerekmektedir. Ayrıca kamu görevlilerinin kamu zararı oluşturduğu durumlar, 5237 sayılı

⁶ Heiko Hilse, "Ein Himmelszelt in Der Online-Welt: Der Beitrag von Corporate Universities Zum Unternehmensweiten Wissensmanagement." (Die Unternehmung, Y. 2001, C. 55, S. 3, s. 169-185), s. 181.

⁷ Madde 36/3.

⁸ Resmi Gazete Tarihi: 24/12/2003, Resmi Gazete Sayısı: 25326.

Türk Ceza Kanunu'nda (TCK)⁹ görevi kötüye kullanma suçu kapsamında değerlendirilebilmektedir. Bu itibarla bahsi geçen hususlar çalışmada hukuki gerekçeleriyle birlikte kapsamlı bir şekilde tartışılmıştır. Ayrıca yetkisiz ders verme eyleminin amir tarafından verilen yazılı talimat doğrultusunda gerçekleştirilmesinin hem oluşan kamu zararının 5018 sayılı Kanun kapsamındaki tazmininde hem de TCK kapsamındaki yargılamada nasıl bir değişiklik oluşturacağı da tartışma konusu yapılmıştır. Bunların yanı sıra çalışmanın ilgili bölümünde, eylem neticesinde oluşan kamu zararının 5018 sayılı Kanun hükümleri doğrultusunda tazmin edilmesi ve özellikle cezai hükmün ağırlığı dikkate alınarak fail ve sorumluların TCK kapsamında yargılamaya konu olması açısından, eylemin kapsamına ilişkin bir çerçeveye de çizilmiştir.

Bu açıklamalar doğrultusunda; çalışmada öncelikle araştırma görevlilerinin üniversitelerde ders vermelerine ilişkin hukuki durum mevzuat kapsamında açıklandıktan sonra yetkisi olmaksızın araştırma görevlilerince ders verilmesi durumunda ekonomik zararın nasıl oluştuğu ortaya koyulmuştur. Daha sonra söz konusu ekonomik zararın kamu zararı niteliği ve bu zararın 5018 sayılı Kanun kapsamında tazmin edilmesine ilişkin gerekçeler zikredilmiştir. Son olarak ise kamu zararı oluşturan bu eylemin TCK kapsamında değerlendirilmesi yapılmıştır.

I. ARAŞTIRMA GÖREVLİLERİNİN DERS VERME KONUSUNDAKİ HUKUKİ DURUMLARI

Araştırma görevlisi tanımı, 2547 sayılı Kanun'da¹⁰ yapılmıştır. Buna göre araştırma görevlisi, *"Yükseköğretim kurumlarında yapılan araştırma, inceleme ve deneylerde yardımcı olan ve yetkili organlarca verilen ilgili diğer görevleri yapan öğretim elemanıdır"*. Bu tanımdan araştırma görevlilerinin genel görev mahiyeti anlaşılmaktadır. Söz konusu kanun hükmü uyarınca araştırma görevlisi öğretim elemanı olmakla birlikte araştırma, inceleme ve deneylerde asli görevli olmayıp yardımcı görevli konumundadır.

Araştırma görevlisinin tanımının yapıldığı 2547 sayılı Kanun hükmünde, araştırma görevlisinin ders verebileceğine ilişkin doğrudan bir ifade bulunmamaktadır. Ancak aynı Kanun hükmü uyarınca araştırma görevlilerinin, yetkili organlarca verilen ilgili diğer görevleri yapma yükümlülükleri bulunmaktadır. Bahse konu Kanun hükmünde, araştırma görevlisinin öğretim elemanı olarak tanımlanması ve ders vermenin öğretim elemanlığıyla ilgili bir görev olması nedeniyle araştırma görevlilerine yetkili organlarca ders verme görevi verilebileceği sonucuna ulaşılmaktadır.

⁹ Resmi Gazete Tarihi: 12/10/2004, Resmi Gazete Sayısı: 25611.

¹⁰ Madde 33/a.

Bu şekilde ulaşılan sonuç yalnızca hukuki bir yorum olarak kalmayıp ayrıca hüküm altına alınmıştır. Şöyle ki 2547 sayılı Kanun'un 36'ncı maddesinin üçüncü fıkrasında “*Doktora çalışmalarını başarı ile tamamlamış, tıpta, diş hekimliğinde, eczacılıkta ve veteriner hekimlikte uzmanlık unvanını veya Üniversitelerarası Kurulun önerisi üzerine Yükseköğretim Kurulunca tespit edilen belli sanat dallarının birinde yeterlik kazanmış olan 22/2/2018 tarihli ve 7100 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 34'üncü maddesinin ikinci fıkrası kapsamındaki de dâhil olmak üzere uygulamalı birimlerde görev yapan öğretim görevlileri ile araştırma görevlilerine talepleri üzerine ve üniversite yönetim kurulunun uygun görmesi halinde ders görevi verilebilir. Bu şekilde ders görevi verilen uygulamalı birimlerde görev yapan öğretim görevlileri ile araştırma görevlilerine haftada on iki saati aşan ders görevleri için haftada on saate kadar 2914 sayılı Kanun'un 11'inci maddesinde yer alan esaslar çerçevesinde öğretim görevlileri için belirlenmiş olan ek ders ücreti, gösterge rakamı üzerinden ek ders ücreti ile sınav ücreti ödenir.*” hükmüne yer verilmiştir.

Hükümde bahsi geçen 7100 sayılı Kanun'un 34'üncü maddesinin ikinci fıkrası “*Uzman, çevirici, eğitim öğretim planlamacısı kadrolarında görev yapmakta iken bu Kanunla öğretim görevlisi kadrolarına atanmış sayılanlara ders görevi verilmez ve bu personel bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce ilgili mevzuatta söz konusu kadro unvanları için öngörülen görevleri yapmaya devam ederler.*” hükmünü ihtiva etmektedir. 2547 sayılı Kanun'un 36'ncı maddesinin üçüncü fıkrası da 7100 sayılı Kanun'un 8'inci maddesiyle değiştirilmiştir. Bu itibarla 7100 sayılı Kanun'un 34'üncü maddesinin ikinci fıkrasıyla bir yandan fıkrada geçen personelin ders veremeyeceği hüküm altına alınmışken 8'inci maddesiyle ise bunun istisnası olarak bunlardan uygulamalı birimlerde görev yapanların maddede belirtilen şartlar dâhilinde ders verebileceğine hükmedilmiştir. Böylece bunlar için ders vermeme durumu genel kural iken ders verme istisnai bir nitelik taşımaktadır.

Aynı şekilde söz konusu hüküm uyarınca araştırma görevlileri de istisnai olarak ders verebilmektedir. Yukarıda bahsi geçen öğretim görevlilerinin tâbi olduğu hükümler doğrultusunda bu konu birtakım kümülatif koşullara bağlanmıştır. Şöyle ki araştırma görevlilerinin ders verebilmesi için aşağıdaki şartların tamamını birlikte taşıması gerekmektedir:

- Doktora çalışmalarını başarı ile tamamlamış; tıpta, diş hekimliğinde, eczacılıkta ve veteriner hekimlikte uzmanlık unvanını veya Üniversitelerarası Kurulun önerisi üzerine Yükseköğretim Kurulunca tespit edilen belli sanat dallarının birinde yeterlik kazanmış olması,

- Uygulamalı birimlerde görev yapıyor olmalı,
- Araştırma görevlisinin ders verme konusunda talebi bulunmalı,
- Üniversite yönetim kurulu talebi uygun görmeli.

Böylece mevzuat uyarınca doktora çalışmasını tamamlamamış, belirlenen alanlarda uzmanlık unvanını veya yeterliliğini kazanmamış ve uygulamalı birimlerde görev yapmayan bir araştırma görevlisinin kendi talebi bulunması durumunda dahi 2547 sayılı Kanun uyarınca ders vermesi uygun değildir. Üniversite yönetim kurullarının da Kanun'da açıkça sayılmış olmaları yönüyle bu şartları taşımayan araştırma görevlilerine ders verme konusunda izin verme yetkileri bulunmamaktadır.

Araştırma görevlilerinin ders verme yetkisine dair sınırların yasal mevzuat uyarınca kesin ve net bir dille belirlenmiş olmasına rağmen uygulamada gerekli koşulları taşımayan araştırma görevlilerinin ders vermiş olduğu durumlara rastlanmaktadır. Böyle bir uygulamanın ilgili fakülte idari biriminin ve/veya üniversite yönetim kurulunun bilgisi dâhilinde olup olmaması, kimlerin hukuki sorumluluk altında bulunduğu noktasında belirleyici olmakla birlikte eylemin 2547 sayılı Kanun'a aykırılık teşkil etmesi hususunda bir anlam ifade etmemektedir. Zira Kanun ancak saymış olduğu şartlarda araştırma görevlilerinin ders verebileceğini hüküm altına almış olup aksi her durum Kanun hükmüne aykırı olarak değerlendirilecektir.

Söz konusu şartları yerine getirmeyen araştırma görevlisinin ders vermesi durumunda, Kanun hükmüne aykırı bir eylemin gerçekleştirilmesi nedeniyle idare hukuku kapsamında disiplin soruşturması gündeme gelecektir. Öncelikle bahse konu dersi vermekle görevli olan öğretim üyesi hakkında, söz konusu dersi kendisinin vermemesi nedeniyle olaydaki kusuru itibarıyla 2547 sayılı Kanun madde 53/b-2(o) hükmündeki “Görevin tam ve zamanında yapılmasında kusurlu davranmak” gerekçesine dayanarak kınama cezasının uygulanması gerektiği değerlendirilmektedir. Her ne kadar kendi görevi olmasa dahi söz konusu dersi vermekle bir öğretim üyesi tarafından verilmesi gerekli dersin gerektiği gibi yerine getirilmesindeki; dolayısıyla görevin tam olarak yapılmamasındaki kusuru araştırılmak suretiyle araştırma görevlisinin de 2547 sayılı Kanun'un aynı hükmü gereği kınama cezasıyla disiplin cezasına muhatap olması uygun olacaktır. Bununla birlikte T.C. Anayasası'nın¹¹ 137'nci maddesinin birinci fıkrasında “*Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilirse emir yerine getirilir; bu hâlde, emri yerine*

¹¹ Resmi Gazete Tarihi: 09/11/1982, Resmi Gazete Sayısı: 17863 (mükerrer).

getiren sorumlu olmaz.” hükmü bulunmaktadır. Bu hüküm uyarınca araştırma görevlisinin üst merciden almış olduğu yazılı talimat doğrultusunda dersi vermiş olması durumunda hukuki bir sorumluluğu bulunmayacağı için bu eylemi nedeniyle disiplin hükümleriyle sorumlu tutulması da düşünülemez.

İdari yaptırımın yanı sıra söz konusu eylem neticesinde kamu zararı da oluşabilmekte ve bu durumlarda, 5018 sayılı Kanun kapsamında tazmin ve TCK'nin ilgili hükümleri doğrultusunda yargılama söz konusu olacaktır. Nitekim yargı denetimi demokratik hukuk devletinin temel bir ögesi olup etkili bir denetime olanak tanıyan hukuki araçların kullanıma açık tutulmasıyla güvence altına alınmıştır.¹² Konusunun mezkûr eylemin kamu zararı bağlamındaki hukuki sonuçları olması sebebiyle çalışmada esas olarak 5018 sayılı Kanun ile TCK hükümleri doğrultusunda değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Bunlarla birlikte söz konusu eyleme ilişkin 5018 sayılı Kanun hükümlerine göre başvurulacak tazmin işlemine ve TCK kapsamında yapılacak yargılamaya, birkaç defaya mahsus olmak üzere istisnai olarak gerçekleştirilen eylemler yerine az da olsa süreklilik arz eden eylemlerde başvurulmasının, reel koşullar bakımından daha uygun olacağı değerlendirilmektedir. Zira ilgili öğretim üyesinin mazereti gereği izinli olduğu durumlar başta olmak üzere beklenmedik istisnai koşullarda başka bir yetkili öğretim üyesinin söz konusu ders için görevlendirilme imkânının bulunmaması nedeniyle araştırma görevlisince sınırlı bir süre zarfında ders verilmesi, eğitim-öğretimin aksamaması adına öğrenci menfaatine yönelik bir gerekçeyle kabul edilebilir bir durum olarak değerlendirilebilir. Bu değerlendirmenin dayanağı ise kamu hizmetinin sürekliliği ilkesidir. Söz konusu dersin verilmesi bir kamu hizmeti olup hizmet sunumunun aksamaması; dolayısıyla kamu hizmetinin sürekliliğinin sağlanması adına, istisnai durumlarda böyle bir yöntemle başvurulması mazur görülebilir. Ancak söz konusu eylemin birkaç defayı aşan bir şekilde tekrarlanması, süreklilik arz eden bir eyleme dönüşmesi nedeniyle 2547 sayılı Kanun'un açık hükmü karşısında herhangi bir haklı gerekçe bırakmamaktadır. Öğretim üyesinin mazereti gereği uzun süre ders verememesi durumunda yetkili bir başka öğretim üyesinin geçici olarak da olsa görevlendirilmesi, öğrencilerin hak ve fırsat eşitliği yanında kamu zararının önüne geçilmesi bakımından önem arz eder. Zira 2547 sayılı Kanun madde 16 ve madde 21/6 hükümleri uyarınca bölüm başkanı ve dekan gibi üniversitenin ilgili idari birim yetkililerinin, birimlerindeki eğitim-öğretim faaliyetlerinin düzenli ve verimli bir şekilde yürütülmesinden sorumlu olmaları nedeniyle derslerin Kanun hükmü doğrultusunda öğretim üyeleri tarafından verilmesini sağlama yükümlülükleri bulunmaktadır.

¹² Nuri Alan, “Demokratik Hukuk Devleti ve Anayasa”, (Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 2003, C. 58, S. 1, s. 1-9), s. 3.

II. YETKİSİZ DERS VERME DURUMUNDA OLUŞACAK EKONOMİK ZARARIN TESPİTİ

Yetkisi olmayan araştırma görevlisinin ders vermesi durumunda oluşacak ekonomik zarar, ek ders ücreti üzerinden ortaya koyulabilir. Ekonomik zararı oluşturan neden ise ders vermesi gereken ve ders veren kişilerin unvan farklılığıdır. Yetkisi olmaksızın ders veren araştırma görevlisi resmî kayıtlara göre ders verme yetkisi olmaması dolayısıyla ancak bir başka öğretim üyesi yerine ders verebilir. Bu durumda araştırma görevlisi yerine başka bir öğretim üyesi resmî kayıtlarda ders veren olarak görülecektir. Bu nedenle araştırma görevlisinin; ders verme yetkisi olan profesör, doçent veya doktor öğretim üyesi yerine ders vermesi söz konusu olmaktadır. Bununla beraber araştırma görevlisinin yetkisi olmaksızın ders verdiği her durum karşısında ilerisine bakılmaksızın bir ekonomik zarar oluştuğu iddia edilemez. Zira araştırma görevlisinin yerine ders vermiş olduğu öğretim üyesi (profesör, doçent veya doktor), hiçbir ek ders vermiyorsa zarar oluşmayacaktır. Bunun nedeni ise böyle bir durumda söz konusu ders nedeniyle ilgili öğretim üyesine ilave bir ücret ödenmemiş olmasıdır. Ancak araştırma görevlisinin yerine ders vermiş olduğu öğretim üyesi, haftalık mecburi ders yükü dışında ders veriyorsa araştırma görevlisinin vermiş olduğu ders, söz konusu ek derslerden olmasa dahi bunların maliyetiyle değerlendirilerek ekonomik zarar ortaya koyulacaktır. Öncelikle öğretim üyesinin vermiş olduğu ek derslerden olması durumunda söz konusu derse ait ücret, şüpheden arı bir şekilde bellidir. Öğretim üyesi ek ders veriyor ancak bahse konu ders bu ek derslerin aksine haftalık zorunlu derslerin kapsamına giriyor ise öğretim üyesinin vermiş olduğu ek ders sürelerinden yetkisiz verilen ders süresine tekabül eden ücret, yine yetkisiz verilen dersin ücreti olarak kabul edilecektir. Çünkü böyle bir durumda araştırma görevlisi tarafından verilen dersin süresi, haksız bir şekilde söz konusu öğretim üyesinin haftalık mecburi ders yükü hesabına dâhil olmaktadır. Bu itibarla dersin, ders sahibi öğretim üyesi yerine fiiliyatta olduğu gibi araştırma görevlisi tarafından verilmiş olduğu resmî kayıtlara geçmiş olsaydı ilgili öğretim üyesinin vermiş olduğu ek derslerin süresi bu dersin süresi kadar azalacaktı. Bu da öğretim üyesinin söz konusu dersin süresi kadar ücrete hak kazanamamasına yol açacaktı. Sonuç olarak öğretim üyesinin, araştırma görevlisi tarafından kendisi yerine verilen dersin süresine tekabül eden ek ders için almış olduğu ücret, haksız kazancın konusunu oluşturmaktadır.

Söz konusu ücretin tamamı öğretim üyesi için haksız kazanç unsurunu oluştururken üniversite için haksız yapılan ödeme olarak kabul edilebilir. Zira 2547 sayılı Kanun hükmünden¹³ hareketle yasal şartları taşımayan araştırma görevlisi-

¹³ Madde 36/3.

nin ders vermesinin kanuna aykırılık teşkil ettiği aşikârdır. Bununla birlikte ders, sorumluluğunda bulunduğu öğretim üyesi tarafından olmasa da araştırma görevlisince verilmiştir. Bu cihetle ortada nitelik gereği eksik de olsa (dersi vermesi gerekli unvan yerine başka bir unvanın dersi vermesi) gerçekleşmiş bir hizmet söz konusudur. Meselenin özüne bakıldığında -mevcut uygulamaların aksine- verilen hizmete konu ücretlendirmenin, öğretim üyesinin değil, aksine araştırma görevlisinin ek ders ücreti üzerinden yapılmasının hakkaniyete uygun olduğu görülecektir. Bu nedenle üniversite için haksız ödeme, ders vermesi gereken öğretim üyesinin söz konusu derse tekabül eden ek ders ücreti ile araştırma görevlisine ödenmesi gereken ek ders ücreti arasındaki farktan oluşmaktadır. Bu fark da 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu'nun 11'inci maddesinin dördüncü fıkrasındaki ek ders ücreti göstergelerinden hesaplanabilir. Söz konusu fıkraya göre profesöre 300, doçente 250, doktor öğretim üyesine 200 ek ders ücreti göstergesi belirlenmişken öğretim görevlisi için söz konusu gösterge 160 olarak belirlenmiştir. 2547 sayılı Kanun'un 36'ncı maddesinin üçüncü fıkrasındaki "Bu şekilde ders görevi verilen uygulamalı birimlerde görev yapan öğretim görevlileri ile araştırma görevlilerine haftada on iki saati aşan ders görevleri için haftada on saate kadar 2914 sayılı Kanun'un 11'inci maddesinde yer alan esaslar çerçevesinde öğretim görevlileri için belirlenmiş olan ek ders ücreti, gösterge rakamı üzerinden ek ders ücreti ile sınav ücreti ödenir." hüküm gereği uygulamalı birimlerde görev yapan araştırma görevlilerine öğretim görevlileri için belirlenen gösterge sayısı üzerinden ek ders ücreti verilebilmektedir. Buna bağlı olarak yetkisi olmayan araştırma görevlisinin yerine ders vermiş olduğu öğretim üyesinin gösterge rakamı (Unvana göre 300, 250 veya 200) ile 160 gösterge rakamı üzerinden hesaplanacak ek ders ücretleri arasındaki fark, üniversite için haksız ödeme tutarını ve böylece ekonomik zararı teşkil etmektedir. Aşağıdaki bölümde detaylı bir şekilde açıklanacağı üzere söz konusu üniversitenin devlet üniversitesi olması durumunda ise bu haksız ödeme, kamu zararı olarak değerlendirilecektir.

III. YETKİSİZ DERS VERME DURUMUNDA OLUŞACAK EKONOMİK ZARARIN KAMU ZARARI NİTELİĞİ VE 5018 SAYILI KANUN KAPSAMINDA TAZMİNİ

Kamu maliyesi ve yönetimi açısından kamu zararı kavramı, 5018 sayılı Kanun'da düzenlenmiştir.¹⁴ Kanun'da¹⁵ kamu zararı, "Kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunma-

¹⁴ Engin Hepaksaz/Elif Ayşe Şahin İpek, "Kamu Zararının Tespiti ve Tahsili Sürecinde Ortaya Çıkan Sorunlar ve Çözüm Önerileri", (Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Y. 2018, C. 32, S. 4, s. 921-940), s. 922.

¹⁵ Madde 71/1.

sıdır.” şeklinde tanımlanmıştır. Bu hüküm uyarınca yetkisi olmayan araştırma görevlisinin ders vermesi, belirli koşullar altında kamu zararı doğurabilir. Zira 2547 sayılı Kanun hükmünde¹⁶ belirtilen koşulları taşımayan araştırma görevlisinin ders vermesi bu bakımdan mevzuata aykırı eylemdir. Resmî kayıtlara göre dersi vermesi gerekli olan öğretim üyesine ödenen ek ders ücreti ile fiili olarak dersi veren araştırma görevlisine ödenmesi gereken ek ders ücreti arasındaki fark ise kamu kaynağındaki eksilme olarak değerlendirilebilir. Söz konusu eylemin neticesinin bilerek ve isteyerek yapılması ise Kanun hükmünde yer alan “kastın” varlığını ortaya koymaktadır. Zira kasıt, bir şahsın gerçekleştirdiği eylemin sonucunda meydana gelecek zararı bilerek, isteyerek veya hesaba katarak hareket etmesi olarak tanımlanmaktadır.¹⁷ Yargıtay¹⁸ da kastı, “*hukuka aykırı sonucun bilerek ve isteyerek meydana getirilmesi*” şeklinde tanımlamıştır.

Bununla birlikte söz konusu eylem neticesinde oluşacak ekonomik zararın kamu zararı olarak değerlendirilebilmesi için kaynağında eksilme olan üniversitenin devlet üniversitesi olması gerekmektedir. Zira bir zararın kamu zararı olarak kabul edilebilmesi için zarara uğrayan kaynak kamuya ait olmalıdır. Akademik personelinin ücretlerinin kamu kaynağıyla karşılanmaması nedeniyle vakıf üniversitelerinde oluşacak zarar, kamu zararı olarak değerlendirilemez. Devlet üniversiteleri ise 5018 sayılı Kanun’da belirtilen merkezî yönetim bütçe türlerinden özel bütçe kapsamında yer almaktadır. Özel bütçe ise “*Bir bakanlığa bağlı veya ilgili olarak belirli bir kamu hizmetini yürütmek üzere kurulan, gelir tahsis edilen, bu gelirlerden harcama yapma yetkisi verilen, kuruluş ve çalışma esasları kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenen ve bu Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan her bir kamu idaresinin bütçesi*” olarak tanımlanmıştır.¹⁹ Bu Kanun hükmü uyarınca özel bütçe kapsamındaki kuruluşlara gelir tahsis edilmektedir. Merkezî bütçeden ödenek ayrılması ve aktarılması dolayısıyla devlet üniversitelerinin harcamaları, kamu kaynağının tüketilmesine yol açmakta; bu kuruluşlara nakit ihtiyaçlarını karşılamaları için ilgili yıl bütçe kanunlarıyla belirlendiği şekilde Hazine yardımları da yapılmaktadır²⁰ Böylece devlet üniversitelerince akademik personele yapılan maaş ve ek ders ücretlerine ilişkin ödemeler, kamu kaynağından gerçekleştirilmektedir. Bu da öğretim üyesi yerine yetkisi olmayan araştırma gö-

¹⁶ Madde 36/3.

¹⁷ Barış Özçelik, “5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’na Göre Kamu Zararından Sorumluluk”, (Kamu Zararı Paneli, Y. 2012, Sayıştay Başkanlığı Yayını, Ankara, s. 10-18), s. 13.

¹⁸ YHGK, E. 1067, K. 512, T. 13.04.2016: <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 23.03.2023).

¹⁹ 5018 sayılı Kanun madde 12/4.

²⁰ Yalçın Arslantürk/Refika Soyal, “Fayda ve Zarar Unsurlarının Varlığının İntihal Yargılamasına Tesiri”, (Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi, Y. 2023, S. 2023-1, s. 1-41), s. 9.

revlisi tarafından verilmiş olan ders için devlet üniversitesi tarafından yapılan fazla ödemenin, kamu zararı olarak değerlendirilmesinin gerekçesini oluşturmaktadır.

Kamu zararı, mevzuat hükümleri dikkate alınarak ilgili kamu kuruluşunca gerçekleştirilen kontrol, denetim veya inceleme, Sayıştay'ca kesin hükme bağlama ve adlî veya idarî yargılama süreçleri neticesinde tespit edilebilmektedir.²¹

5018 sayılı Kanun'da;²² kontrol, denetim, inceleme, kesin hükme bağlama veya yargılama sonucunda tespit edilen kamu zararının, zararın oluştuğu tarihten itibaren ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faiziyle birlikte ilgililerden tahsil edileceği düzenlenmiştir. Bu hüküm uyarınca resmî kayıtlara göre dersi vermesi gerekli olan öğretim üyesinin, bu ders karşılığında elde etmiş olduğu ek ders ücretiyle araştırma görevlisine verilmesi gerekli olan ek ders ücreti arasındaki farkın, söz konusu öğretim üyesinden, ödemenin yapılmış olduğu tarihten itibaren üniversite tarafından faiziyle tahsil edilmesi gerekecektir.

Ayrıca üniversitede ilgili dersin verilmiş olduğu akademik birimde derslerin verilmesinde idare ve denetim yetkisine sahip, konuya ilişkin sorumluluk taşıyan idareciler, yetkisiz ders verme eylemi nedeniyle oluşan kamu zararının tazmininde ilgili öğretim üyesiyle müteselsilen sorumlu tutulmalıdır. Bu da kamu zararının ilgili öğretim üyesinden tahsil edilememesi durumunda zararın tazmininde ilgili idareciye rücu edilmesi anlamına gelmektedir. Zira 2547 sayılı Kanun'da bölüm başkanı için "*Bölümün her düzeyde eğitim-öğretim ve araştırmalarından ve bölüme ait her türlü faaliyetin düzenli ve verimli bir şekilde yürütülmesinden sorumludur.*" hükmü²³ ile dekan için "*... eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayını faaliyetlerinin düzenli bir şekilde yürütülmesinde, bütün faaliyetlerin gözetim ve denetiminin yapılmasında, takip ve kontrol edilmesinde ve sonuçlarının alınmasında rektöre karşı birinci derecede sorumludur.*" hükmü²⁴ bulunmaktadır. Ayrıca Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in²⁵ 5'inci maddesinin birinci fıkrasında da 5018 sayılı Kanun'un ilgili maddeleri gereğince kamu görevlilerinin; kamu kaynaklarının etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, yönetilmesinden, kullanılmasından, korunmasından, kötüye kullanılmaması ve her an hizmete hazır bulundurulması için gerekli önlemlerin almasından sorumlu olduğuna ilişkin hüküm yer almaktadır. Bu düzenlemeler uyarınca yalnızca kamu kaynağının azalmasına

²¹ Seyit Koçberber, "Kamu Zararı Kavramı Üzerine Yargı Kurumları Arasındaki Hüküm Uyuşmazlıklarında Uyuşmazlık Mahkemesinin Rolü ve Önemi", (Sayıştay Dergisi, Y. 2015, S. 97, s. 55-75), s. 60.

²² Madde 71/3.

²³ Madde 21/6.

²⁴ Madde 16/6.

²⁵ Resmi Gazete Tarihi: 19/10/2006, Resmi Gazete Sayısı: 26324.

neden olan öğretim üyesi değil, bunların kullanılmasından ve korunmasından sorumlu olan üniversite idarecileri de sorumluluk altında bulunmaktadır. Zira kanunilik ilkesinin bir boyutu olan idarenin kanuniliği, idarenin hukuka bağlı olmasını ifade etmektedir.²⁶ Bu ilke gereği idarenin işlem ve eylemlerinin kanunun çizdiği sınırların içerisinde olma zorunluğu bulunmakta olup bu zorunluluk en kısa şekliyle faaliyetlerinde hukuk kurallarına bağlı olan, vatandaşlarına hukuki güvenlik sağlayan devlet olarak tanımlanan hukuk devletinin bir sonucudur.²⁷ Elbette sözü edilen hukuki bağlılık, yalnızca kanunları değil aynı zamanda ikincil mevzuat da dâhil olmak üzere tüm hukuk kurallarını kapsamaktadır.²⁸ Zira hukuk devletine ilişkin daha detaylı bir şekilde yapılan “*Genel, açık ve istikrarlı kurallar ve evrensel hukuk ilkeleri ile sınırlandırılmış, insan haklarına saygılı ve bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, idare tarafından yürütülen düzenleyici işlemleri dâhil olmak üzere her türlü eylem ve işlemleri hukuka uygun, etkin bir yargı denetimi ile bağlı devlet*”²⁹ tanımıdan bu husus açıkça anlaşılmaktadır.

Tüm bu açıklamalar doğrultusunda, kamu zararı açısından; ders vermemesine karşın ders ücreti alan öğretim üyesi hem “ilgili” hem “sorumlu” kişi, bu dersin öğretim üyesi tarafından verilmesi hususunda idare ve denetim yetkisine sahip kamu görevlisi ise “sorumlu” kişi olarak değerlendirilebilir. Zira Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik uyarınca “ilgili”, kendisine yersiz veya fazla ödeme yapılan gerçek ve/veya tüzel kişi ya da kişiler olarak tanımlanmışken; “sorumlu” ise kamu zararının oluşmasına sebep olan kamu görevlisi olarak tanımlanmıştır.³⁰ Öğretim üyesi, kendisinin vermemiş olduğu ders için ödeme alarak kendisine yersiz ödeme yapılması nedeniyle bir yandan Yönetmelik’teki “ilgili” diğer yandan ise araştırma görevlisi tarafından verilen ders için üniversite tarafından daha fazla ücret verilmesine yol açmak suretiyle Yönetmelik’teki “sorumlu” sıfatını taşıyacaktır. Dersin öğretim üyesi tarafından verilmesi hususunda idare ve denetim yetkisine sahip kamu görevlisi ise söz konusu görevini gereği gibi yerine getirmemesi dolayısıyla üniversite tarafından daha fazla ders ücretinin verilmesine ve bu itibarla kamu zararının oluşmasına sebep olması nedeniyle öğretim üyesiyle birlikte “sorumlu” sıfatını paylaşacaktır. Dolayısıyla kamu zararının ilgili öğretim üyesinden tahsil edile-

²⁶ Hasan Dursun, İdari Suç ve Cezalarda Kanunilik İlkesi, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2014, s. 158.

²⁷ Kemal Gözler/Gürsel Kaplan, İdare Hukuku Dersleri, 21. B., Ekin Yayıncılık, Bursa 2019, s. 61.

²⁸ Bkz. WALİNE Jean, Droit Administratif, 22e Édition, Éditions Dalloz, Paris 2008, s. 411’den aktaran Dursun, s. 158.

²⁹ Gürsel Özkan, “Anayasa Mahkemesine Göre Hukuk Devletinin Anlamı ve Yargının Konumu”, (Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y. 2010, S. 1, s. 81-134), s. 85.

³⁰ Madde 4/1-b ve madde 4/1-h.

meyecek olması durumunda söz konusu kamu görevlisinden tahsili söz konusu olacaktır. Bununla birlikte yetkisiz ders verilmesinin ilgili idarecinin yazılı talimatı doğrultusunda gerçekleştirilmesi hâlinde, bahse konu idareci kamu zararı açısından Yönetmelik'te tanımlanan yalnızca "sorumlu" değil ayrıca "ilgili" sıfatını taşıyacak olup haksız yere ders ücreti alması nedeniyle ilgili öğretim üyesiyle birlikte bu zararın ödenmesinden müteselsilen sorumlu tutulacaktır.

Bunlarla birlikte araştırma görevlisi ve ilgili öğretim üyesi arasında, elde edilen ücretin dava konusu yapılması ise borçlar hukuku kapsamında değerlendirilecektir. Yetkisiz olarak ders veren araştırma görevlisi, her ne kadar söz konusu eylem konusunda yetkisi olmasa da neticede ders verme eylemini gerçekleştirmiştir. Bu itibarla araştırma görevlisi, resmî kayıtlarda bahse konu dersi vermiş gibi görünmesi nedeniyle yerine ders vermiş olduğu öğretim üyesinin kazanmış olduğu haksız ücreti, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun³¹ sebepsiz zenginleşme hükümleri doğrultusunda talep edebilecektir. Nitekim Kanun'un 77'nci maddesinin birinci fıkrasındaki "*Haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşen, bu zenginleşmeyi geri vermekle yükümlüdür.*" hükmü dikkate alındığında, ilgili öğretim üyesinin gerçekte vermemiş olduğu ders nedeniyle araştırma görevlisinin emeğinden haklı bir sebep olmaksızın zenginleştiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

IV. YETKİSİZ DERS VERMENİN TCK KAPSAMINDA SONUÇLARI

Yetkisi olmayan araştırma görevlisinin ders verme eyleminin, TCK kapsamında "görevi kötüye kullanma" suçunun unsurlarını taşıdığı değerlendirilmektedir. TCK'de görevi kötüye kullanma suçu için eylemin barındırdığı farklı unsurlara göre iki farklı ceza hükmü belirlenmiştir. Bunlardan ilki 257'nci maddenin birinci fıkrasındaki "*Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan hâller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*" hükmüdür. Ders verme yetkisi olmayan araştırma görevlisinin ve yerine ders verilen öğretim üyesinin, bahse konu eylemlerinin bu mevzuat hükmünde belirtilen unsurları karşılaması nedeniyle bu düzenleme çerçevesinde cezalandırılabilmesi değerlendirilmektedir. Bu suçun unsurları bağlamında yetkisiz ders verme olayı aşağıdaki gibi analiz edilebilir:

- Öncelikle ele alınan durumda her iki öğretim elemanı da görevi kötüye kullanma suçunun faili için belirlenen *kamu görevlisi olma* unsurunu taşımaktadır. TCK'nin 6'ncı maddesi uyarınca ceza kanunlarının uygulanma-

³¹ Resmi Gazete Tarihi: 04/02/2011, Resmi Gazete Sayısı: 27836.

sında kamu görevlisi; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi olarak tanımlanmıştır. Bu hüküm uyarınca TCK kapsamında devlet üniversitelerinin yanı sıra vakıf üniversitelerinin de akademik personeli kamu görevlisi kabul edilmektedir. Bunun temel nedeni ise doktrinde³² ve yargı kararlarında³³ da kabul edildiği üzere vakıf üniversitelerinin de kamu hizmeti gerçekleştirmesidir.

- Her iki öğretim elemanı bahse konu eylemle 2547 sayılı Kanun³⁴ hükmüne aykırı davranarak *görevlerinin gerekliliklerine aykırı* hareket etmiştir.
- Söz konusu eylem neticesinde ilgili devlet üniversitesi tarafından araştırma görevlisince verilen ders karşılığında öğretim üyesi için belirlenen ücretin ödenmesi şeklinde daha fazla ödeme yapılması nedeniyle kamu zararı oluşmuştur. “Yetkisiz Ders Verme Durumunda Oluşacak Ekonomik Zararın Kamu Zararı Niteliği ve 5018 Sayılı Kanun Kapsamında Tazmini” başlıklı bölümde açıklandığı üzere söz konusu eylemin akademik personelce devlet üniversitelerinde gerçekleştirilmesi durumunda kamu zararı söz konusu olacaktır. Zira vakıf üniversitelerinin akademik personele yapmış olduğu ödemelerde kamu kaynağının kullanımının söz konusu olmaması nedeniyle kamu zararı oluşmayacaktır. Kamu zararının görevi kötüye kullanma suçunun unsurlarından biri olması nedeniyle de yetkisi olmayan araştırma görevlisinin ders verme eylemi ancak devlet üniversitelerinde bu suç kapsamında değerlendirilebilecektir. Kamu zararına ilişkin bu açıklamalara ilaveten zararın niteliği hususunda TCK 257’nci maddesi gerekçesinde bahse konu zarar “kamunun ekonomik zararı” olarak belirtilmiştir.³⁵ Kamu zararı, Yargıtay’ın kararlaştırmış olduğu farklı davalarda da³⁶ ekonomik zarar olarak değerlendirilmiştir.

³² Bkz. Rana Gürbüz/Yüksel Akkaya, “Türkiye’de Vakıf Üniversiteleri: Eğreti Bir Özellik”, (Toplum ve Demokrasi Dergisi, Y. 2014, S. 17-18, s. 67-80), s. 72; Yunus Anıl Ay, “Vakıf Yükseköğretim Kurumu Personelinin Hukuki Niteliği ve Bu Personelin Ücret Gelirinin Vergilendirilmesinde 2914 sayılı Kanun’da Öngörülen Vergi Kolaylıklarının Uygulanıp Uygulanmaması Sorunu Üzerine Bir Değerlendirme”, (Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2022, C. 8, S. 2, s. 277-307), s. 286.

³³ İstanbul 14. As. Tic. M., E. 474, K. 1115, T. 16.12.2021: Ay, s. 287; Uyuşmazlık M. HB, E. 189, K. 234, T. 5.11.2012: <https://kararlar.uyusmazlik.gov.tr/Karar/Content/dd04c688-ffbe-425c-a378-fa1a15093904?ExcludeGereke=False&wordsOnly=False> (Erişim Tarihi: 10.02.2023); D. 8. DB, E. 6130, K. 1639, T. 17.03.2021: <https://karararama.danistay.gov.tr/getDokuman?id=668289100&aranKelime=8.%20Daire,2021/16391639> (Erişim Tarihi: 10.02.2023).

³⁴ Madde 36/3.

³⁵ Arif Naci Sucuoğlu, Ceza Hukuku’nda Görevi Kötüye Kullanma Suçu, Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2010, s. 54.

³⁶ YCGK, E. 4-96, K. 118; Y. 4. CD, E. 2636, K. 6041; Y. 4. CD, E. 2915, K. 3623; Osman Yaşar/Hasan Tahsin Gökcan/Mustafa Artaç, Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, C. 6, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, s. 7335-7339’dan aktaran İlhan Üzülmöz, “Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK m.257)”, (Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2012, C. XVI, S. 1, s. 191-216), s. 201.

rilmiştir.³⁷ Araştırma görevlisinin yetkisi olmaksızın öğretim üyesi yerine vermiş olduğu ders karşılığında, öğretim üyesine araştırma görevlileri için belirlenen ek ders ücreti tutarından daha fazla ücret ödemesi söz konusu olmaktadır. Bu da söz konusu zararın ekonomik zarar olduğunu ortaya koymaktadır. Söz konusu zarar da her iki öğretim elemanının görevinin gereklerine aykırı hareket etmesi neticesinde gerçekleşmiştir. Dolayısıyla görevinin gereğine aykırı hareket ile zarar arasında nedensellik ilişkisi, illiyet bağı bulunmaktadır.³⁸

Bunlara ilave olarak ders vermeyip derse ilişkin ücreti alan öğretim üyesinin elde etmiş olduğu ücret ise haksız menfaat unsuru olarak değerlendirilebilir.

Tartışma konusu eyleme ilişkin bu açıklamalar, Yargıtay³⁹ tarafından bir eylemin görevi kötüye kullanma suçu kapsamında değerlendirilebilmesi için aranan; eylem neticesinde kişi mağduriyeti, kamu zararı veya kişilere haksız menfaat sağlanması unsurlarının oluşup oluşmadığı ve oluştuysa ne şekilde gerçekleştiğinin gerekçelerinin ortaya koyulması gerekliliğini yerine getirmektedir.

Yetkisi olmayan araştırma görevlisinin öğretim üyesi yerine ders vermesinin, görevi kötüye kullanma suçunun unsurlarını taşıdığını gösteren tüm bu açıklamalar, bu eylemle görevi kötüye kullanma suçunun düzenlendiği TCK hükmüyle korunmak istenen menfaatlerin çığnemiş olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Zira bu mevzuat hükmüyle bir yandan kamu görevinde disiplin sağlanmak suretiyle kamu idaresinin uğrayacağı olası zararların engellenmesi amaçlanmıştır.⁴⁰ Diğer yandan ise kamusal görevlerin düzenli, etkili ve dürüst bir biçimde yerine getirilmesi sağlanmaya çalışılmıştır.⁴¹ Zira kamu görevlisinin görevinin gereğini yerine getirmemesi şeklindeki eyleminin sonucunda, toplumun kamu idaresine duyduğu güven de sarsılıp bu bakımdan toplum manevi zarara uğramaktadır.⁴² Bununla birlikte Yargıtay kararlarında⁴³ da belirtildiği üzere norma aykırı her davranışın, kamuya duyulan güveni sarsması nedeniyle kamu zararına yol açtığı veya zarara uğrama ihtimalini ortaya çıkardığı varsayımıyla hareket edilerek zararın yalnızca manevi zarar olması durumunda bu husus kamu zararı kapsamında değerlendirilmemelidir. Yetkisi olmayan araştırma

³⁷ Üzülmüş, s. 201.

³⁸ Durmuş Tezcan/Mustafa Ruhan Erdem/Murat Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017, s. 1052.

³⁹ Y. 20. CD, E. 13557, K. 1149, T. 27/02/2018: <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 26.03.2023).

⁴⁰ Sahir Erman/Çetin Özek, Ceza Hukuku Özel Bölüm - Kamu İdaresine Karşı Suçlar, 1. Baskı, Alfa Yayınları, İstanbul 1992, s. 207.

⁴¹ Nevzat Toroslu, Ceza Hukuku Özel Kısım, 6. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara 2012, s. 302.

⁴² Handan Yokuş Sevük, "Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK m.257)", (DÜHFD, Y. 2018, C. 23, S. 39, s. 257-316), s. 291.

⁴³ YCGK, E. 4-425, K. 67, T. 26.02.2013; E. 12-271, K. 278, T. 16/05/2017: <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 26.03.2023).

görevlisinin ilgili öğretim üyesi yerine ders verme eylemi neticesinde ise hem kamusal görevlerde *dürüstlük ilkesi* çiğnenmiş hem de verilen hizmet için belirlenmiş olandan daha fazla ücret verilmesi suretiyle kamu maddi olarak zarara uğramıştır.

TCK'de görevi kötüye kullanma suçu için belirlenen diğer ceza hükmü ise 257'nci maddenin ikinci fıkrasıyla belirlenmiştir. Buna göre "*Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan hâller dışında, görevinin gereklerini yapmaktan ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*". Yetkisiz ders verme işlemi nedeniyle oluşan kamu zararı dolayısıyla eylemin faileri olan araştırma görevlisi ve öğretim üyesinin 257'nci maddenin birinci fıkrasıyla cezalandırılması gerekirken üniversitenin dersin verilmiş olduğu akademik birimde derslerin verilmesinde idare ve gözetim yetkisine sahip sorumlu idarecilerinin bu fıkra kapsamında cezalandırılması gerekmektedir. Zira bir dersi resmî kayıtlara göre vermesi gereken öğretim üyesinin söz konusu dersi verip vermediğinin gözetimi, ilgili idarecilerin sorumluluğu altında bulunmaktadır. Nitekim 2547 sayılı Kanun'da bu konuya ilişkin çeşitli hükümler mevcuttur. Bölüm başkanıyla ilgili olarak "*Bölümün her düzeyde eğitim-öğretim ve araştırmalarından ve bölüme ait her türlü faaliyetin düzenli ve verimli bir şekilde yürütülmesinden sorumludur.*" hükmü⁴⁴ yer almaktadır. Dekana yönelik olarak "... eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayını faaliyetlerinin düzenli bir şekilde yürütülmesinde, bütün faaliyetlerin gözetim ve denetiminin yapılmasında, takip ve kontrol edilmesinde ve sonuçlarının alınmasında rektöre karşı birinci derecede sorumludur." hükmü⁴⁵ mevcuttur. Yine bu kapsamda "*Her öğretim yılı sonunda, bölüm başkanı bölümün geçmiş yıldaki eğitim-öğretim ve araştırma faaliyeti ile gelecek yıldaki çalışma planını belirten bir raporu bağlı bulunduğu dekana sunar. Dekan bu rapora kendi kanaatini de ekleyerek rektöre gönderir. Rektör rapor ve görüşleri değerlendirerek gerekli tedbirleri alır ve yetersizlik ile ilgili kararlarını Yükseköğretim Kuruluna bildirir. Enstitü ve yüksekokul müdürü raporunu bağlı olduğu rektör veya dekana gönderir.*" hükmü⁴⁶ bulunmaktadır. Ayrıca Üniversitelerde Akademik Teşkilât Yönetmeliği'nin⁴⁷ 14'üncü maddesinin beşinci fıkrasında da "*Bölümde görevli öğretim elemanlarının görevlerini yapmaları bölüm başkanı tarafından izlenir ve denetlenir. Bölüm başkanı, her öğretim yılı sonunda bölümün geçmiş yıldaki eğitim-öğretim ve araştırma faaliyeti ile gelecek yıldaki çalışma planını açıklayan raporu, bağlı bulunduğu rektör, dekan veya yüksekokul müdürüne sunar.*" hükmü mevcuttur.

⁴⁴ Madde 21/6.

⁴⁵ Madde 16/6.

⁴⁶ Madde 42/1-b.

⁴⁷ Resmi Gazete Tarihi: 18/02/1982, Resmi Gazete Sayısı: 17609.

Bu mevzuat hükümleri uyarınca yetkisi olmayan araştırma görevlisinin resmî kayıtlara göre dersten sorumlu öğretim üyesinin yerine ders vermesi eyleminde, ilgili idarecilerin görevinin gereklerini yapmakta ihmal göstermek suretiyle kamu zararına neden olduğu değerlendirilmektedir. Görevin gereğini yapmada ihmal ve bunun neticesinde oluşan kamu zararı şeklindeki iki unsurun birlikte varlığının 257'nci maddenin ikinci fıkrasında belirlenen cezaya hükmedilmesi için yeter şart olması nedeniyle ilgili idareciler için bu fıkra göre yargılama yapılması uygun olacaktır.

Bunların yanı sıra Anayasa'nın 137'nci maddesi hükmü⁴⁸ dikkate alındığında yetkisiz ders verme işleminin, ilgili idarecilerin yazılı talimatı doğrultusunda yapılması durumunda, söz konusu işlemde araştırma görevlisi ve öğretim üyesi yerine yalnızca talimatı veren idarecilerin sorumlu tutulması gerekecektir. Bu durumda talimatı veren idarecilerin TCK'nin 257'nci maddesinin ikinci fıkrası yerine birinci fıkrası kapsamında yargılanması uygun olacaktır. Zira idareci, vermiş olduğu talimat nedeniyle bahse konu eylemde gözetim ve denetim sorumluluğunu aşarak bizzat fiilî sorumluluğu yüklenmiştir. Bunun sonucunda devlet üniversitesindeki kamu görevlisi statüsündeki söz konusu idareci, 2547 sayılı Kanun hükümlerine muğayir bir işlem yapmak suretiyle görevlerinin gerekliliklerine aykırı hareket etmiştir. Bu eylem neticesinde kamu zararı oluşmuş ve hattâ kişilere haksız menfaat de (fiiliyatta ders vermeyen öğretim üyesine ödenen ücret) sağlanmıştır. Bunlar ise bir eylemin TCK 257/1 hükmünce görevi kötüye kullanma suçu kapsamında değerlendirilmesini gerektiren unsurların tamamını karşılamaktadır.

Bununla birlikte Anayasa'nın 137'nci maddesinin ikinci fıkrasında "*Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.*" hükmü yer almaktadır. Bu hüküm karşısında ilk bakışta, yazılı bir talimat da olsa yetkisiz ders veren araştırma görevlisi ve ilgili öğretim üyesinin cezai sorumluluktan kurtulamayacakları değerlendirilebilir. Ancak Anayasa'nın ilgili hükmünün TCK'deki suç kavramının mahiyeti dikkate alınarak yorumlanması neticesinde, bunun isabetsiz bir değerlendirme olduğu ortaya çıkacaktır. Zira mezkûr emrin konusu olduğu üzere yetkisi olmayan araştırma görevlisinin ders vermesi özü itibarıyla suç tanımına girmemektedir. Burada eylemin konusu ders verme olup yetkisiz dahi olsa ders verme eylemi; hırsızlık, dolandırıcılık, adam öldürme veya yaralama gibi kamu görevinin gereklilikleri dışında gerçekleştirilen bir eylem olmaması nedeniyle doğrudan bir suç teş-

⁴⁸ "Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilirse emir yerine getirilir; bu hâlde, emri yerine getiren sorumlu olmaz."

kil etmemektedir. Zira TCK 257'de “*Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan hâller dışında*” ifadesi ile mezkûr suçun tali suç olduğuna işaret edilmektedir. Bu koşula binaen genel ve tali/ikincil/tamamlayıcı⁴⁹ suç tipi olarak nitelendirilen görevi kötüye kullanma suçunun⁵⁰ konusunu teşkil eden eylem, aslî/birincil suç tipindeki eylemlerin aksine doğrudan bir suç oluşturmamakta; herhangi bir zarar yahut haksız menfaat ortaya çıkarması koşuluyla ancak o zaman bir suç oluşturmaktadır. Eylemin -gerçekleştirmeye ilişkin kişi ve koşullardan bağımsız olarak- mevzuatta yer alan herhangi bir suç tanımına girmemesi, eş deyişle suç konusu teşkil etmemesi, bir bakıma görevi kötüye kullanma suçunun ilk koşulu ve temel unsurudur.

Ayrıca bu suçun özgü suç⁵¹ karakteri de yazılı talimata tâbi olarak ders veren araştırma görevlisinin sorumluluğunun kalktığına dair bir gerekçe niteliğindedir. Kamu görevlisi olmayan birinin bir kamu kurumu bünyesinde gerçekleştirdiği bir eylemle herhangi bir kamu zararına neden olması TCK'nin birincil suçları kapsamında değerlendirilir. Örneğin gerçekte öğretim elemanı olmayan bir kimsenin herhangi bir biçimde resmen vazifelenilmeksizin yetkisiz olarak ders vermesi dolandırıcılık kapsamında ele alınır. Böyle bir durumda talimatın konusu da suç teşkil ederdi. Zira talimatın konusu, bir kamu zararı oluşmasa dahi ders verme yetkisinden mutlak anlamda yoksun bir kimse tarafından ders verilmesi olduğundan doğrudan dolandırıcılık suçunun konusunu oluştururdu. Fakat temel faaliyetlerinden biri ders vermek olan akademik birimlerde öğretim elemanlığı kapsamında görev yapan araştırma görevlisinin ders vermesi, belirli durumlar dışında, yetkisiz olması nedeniyle kanuna aykırı olsa bile tek başına suç teşkil etmemektedir. Örneğin yetiştirilmesi amacıyla hocasının gözetiminde yahut birkaç defaya mahsusen acil durumlarda ders vermesi gibi durumlar göz önüne alındığında, araştırma görevlisinin ders vermesi, kamusal hizmetin sürdürülebilirliğini amaçlayan iyi niyetli bir eylem olarak değerlendirilebilir.

Anayasa hükmü uyarınca *konusu suç olmayan* emrin üst merci tarafından yazılı bir şekilde verilmesi durumunda emri yerine getiren kamu görevlisinin sorumluluğuna gidilmemesindeki amacın esası ise kamu görevlilerinin görevli ol-

⁴⁹ Değerlendirmeler ışığında tali suç, konusu asli norm kapsamına girmeyen eylemlerin bizatihi eylem dışındaki koşullara bağlı olarak haksız menfaat veya zarara sebebiyet vermesi nedeniyle suç olarak tanımlanmasıyla cezaya bağlanan davranışlar olarak tanımlanabilir.

⁵⁰ TCK 257'nci madde gerekçesi.

⁵¹ Özgü suç; suçun kanuni tanımında failin herhangi bir kişi olarak öngörülmediği, haksızlığın özel olarak belirlendiği ve tipik hale getirildiği, ceza tehdidinin ve cezalandırılabilirliğin özel olarak kararlaştırıldığı ve buna tipiklikte yer verildiği, failin belirli bir yükümlülüğünün (özel yükümlülük) veya özelliğinin (özel nitelik, durum, ilişki) öngörüldüğü, bu yöntemlerle faillik alanının sınırlandırıldığı suçlar olarak tanımlanabilmektedir (Tülay Kitapçioğlu Yüksel, Özgü Suç, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2021, s. 61). TCK madde 40/2 hükmü uyarınca özgü suçlarda ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilir.

dukları birimdeki üstlerinin talimatlarına itiraz hakkı olsa dahi üst merciinin ısrarı durumunda bunları mutlak olarak uygulama zorunluluğunun bulunmasıdır. Zira 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun⁵² 125'inci maddesinde, verilen emir ve görevlerin tam veya zamanında yapılmaması durumlarında kamu görevlisi için durumun mahiyetine göre farklı disiplin cezalarına hükmedilmiştir. Bu hükümler uyarınca emrin konusunun suç teşkil etmemesi kaydıyla kamu görevlisinin yazılı emri yerine getirme yükümlülüğü⁵³ bulunmaktadır. Buradan hareketle Anayasa hükmü uyarınca konusunun suç teşkil etmemesi nedeniyle eyleme ilişkin yazılı emri yerine getiren kimsenin cezai sorumluluğuna gidilmesine ilişkin hukuki bir gerekçe bulunmamaktadır.

Bu açıklamalar ışığında yetkisi olmayan araştırma görevlisine ders vermeye yönelik yazılı talimatın konusunun, Anayasa hükmü uyarınca doğrudan suç teşkil eden bir emir olarak değerlendirilmesine olanak bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bağlı bulunduğu idarenin talimatına tabi oluşu araştırma görevlisinin bu durumdaki sorumluluğunu kaldırmaya yeter sebep olarak değerlendirilmektedir. Böylece üst merciinden almış olduğu yazılı talimat doğrultusunda yetkisi olmaksızın ders veren araştırma görevlisinin ve ilgili öğretim üyesinin, sonucunda kamu zararı oluşsa dahi TCK kapsamında yargılanmasında haklı bir gerekçe bulunmamaktadır. Bu durumda yalnızca kanun hükmüne aykırı talimatı veren idarecinin TCK kapsamında yargılanması söz konusu olacaktır. Nitekim Anayasa hükmü uyarınca *yazılı talimatın* varlığında sorumluluk, talimat doğrultusunda eylemi gerçekleştiren yerine talimat verene yüklenerek yetki ve sorumlulukta paralellik ilkesi ve kamusal disiplinin muhafazası adına, eylemi gerçekleştirenler Anayasal olarak korumaya alınmıştır.

SONUÇ

Hukuk devleti ilkesi gereği gerek vatandaşlar gerekse kamu görevlileri tüm eylem ve işlemlerini kanuni ve diğer hukuki düzenlemeler çerçevesinde gerçekleştirme yükümlülüğü taşımaktadır. Bu ilke doğrultusunda, kamu görevlileri için idari yaptırımlar da dâhil olmak üzere herkes için yargısal denetim söz konusu olmaktadır.

Devlet üniversiteleri birer kamu kuruluşu olarak farklı mevzuat hükümleri doğrultusunda faaliyetlerini yürütmek zorundadır. Bu mevzuatın başında gelen

⁵² Resmi Gazete Tarihi: 23/7/1965, Resmi Gazete Sayısı: 12056.

⁵³ Burada emrin yazılı olması önem arz etmektedir. Amiri tarafından verilen sözlü bir emrin hukuka aykırı olduğunu düşünen kamu görevlisi amiri uyarmalı ve emri yerine getirmemelidir. Ancak bu emrin amir tarafından yazılı olarak verilmesi veya tekrarlanması durumunda, emrin konusunun suç teşkil etmemesi kaydıyla kamu görevlisinin emri yerine getirme yükümlülüğü bulunmaktadır.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu gereği, ancak uygulamalı birimlerde görev yapan araştırma görevlileri ders verme yetkisine sahiptir. Diğer akademik birimlerdeki araştırma görevlileri ise bu Kanun gereği ders vermeye yetkili kabul edilmemektedir. Ancak uygulamada mezkûr birimlerdeki araştırma görevlilerinin ders vermiş olduğu durumlara rastlanmaktadır. Kanun hükmüne açık bir şekilde aykırılık teşkil eden bu hususun, idare hukuku çerçevesinde disiplin hükümleri kapsamında soruşturulması ilk akla gelen yaptırımdır. Ancak böyle bir durumda genellikle göz ardı edilen hususlardan biri araştırma görevlisinin yetkisi olmaksızın vermiş olduğu dersin ücretini, resmî kayıtlarda dersi vermiş gibi görünen öğretim üyesinin almasıdır. İlk bakışta bu durum, her iki öğretim elemanı arasındaki sorun gibi görünmekle birlikte meselenin özünde kamu hukuku açısından önem arz eden bir sorunu barındırmaktadır. Yetkisiz verilen ders ilgili öğretim üyesinin haftalık vermek zorunda olduğu derslerden olup öğretim üyesinin bunların dışında ilave hiçbir ders vermemesi hâlinde üniversite tarafından söz konusu ders için ilave bir ücret ödememiş olmaktadır. Ancak söz konusu ders doğrudan ilgili öğretim üyesinin vermesi zorunlu olan haftalık ders saati dışında bir ders ise öğretim üyesi bunun için ek ders ücreti almaktadır. Kaldı ki bu ders ek derslerden olmasa dahi öğretim üyesinin ek ders vermesi hâlinde öğretim üyesi gerçekte vermediği bir dersi resmîyette aldığı ders yükü kapsamında göstererek bu ders süresi kadar ek ders ücretine hak kazanmış olmaktadır. Zira meselenin esasında öğretim üyesi, kendi sorumluluğundaki dersi gayri resmî olarak araştırma görevlisine tevdi etmesine bağlı olarak gerçekte vermemiş olup ek derslerden bu dersin süresine tekabül eden tutarı haksız yere edinmiş olmaktadır. Bu nedenle araştırma görevlisinin söz konusu dersi öğretim üyesi yerine vermesiyle öğretim üyesinin vermiş olduğu ek dersler arasından, bu ders süresine tekabül eden süreye karşılık gelen meblağ haksız kazanç teşkil ederken üniversite de fazladan ödeme yapmış olmaktadır. Zira dersin gerçekte araştırma görevlisince verilmiş olmasına bağlı olarak üniversitenin ancak uygulamalı birimlerde görev yapan araştırma görevlileri için belirlenen ek ders ücreti tutarı kadar ödeme yapması gerekiyordu. Ancak zorunlu ve tabii olarak resmî kayıtları temel alması nedeniyle üniversite ders ücreti olarak söz konusu öğretim üyesinin unvanı olan profesör, doçent veya doktor için belirlenmiş olan ek ders tutarını ödemektedir. Söz konusu ücretlerin araştırma görevlisi ek ders ücretinden fazla belirlenmiş olması nedeniyle üniversite, her iki ücret arasındaki tutar farkı kadar daha fazla ödeme yapmış olmaktadır. Bu fazla ödeme ise üniversite için ekonomik bir zarardır. Üniversitenin devlet üniversitesi olması durumunda, kamu kaynağı kullanması nedeniyle bu zarar, kamu zararı olarak kabul edilmektedir.

Kamu zararının oluşması hâlinde, bu zararın 5018 sayılı Kanun çerçevesinde tazmini gerekmektedir. Bu çerçevede devlet üniversitelerinde bu şekilde oluşan kamu zararının, ilgili öğretim üyesinden zararın oluştuğu tarihten itibaren faiziyle tahsili gündeme gelecektir. Bununla birlikte yetkisiz ders verilmesinin ilgili idarecinin yazılı talimatı doğrultusunda gerçekleştirilmesi hâlinde, talimatı veren idareci ve haksız yere ders ücreti alması nedeniyle ilgili öğretim üyesi, kamu zararının tazmininden “ilgili” sıfatıyla müteselsilen sorumlu tutulacaktır. Araştırma görevlisinin, söz konusu ders için alması gerekli olduğu ücret hususunda, yerine ders vermiş olduğu öğretim üyesini dava etmesi durumunda ise söz konusu husus, Türk Borçlar Kanunu’nun sebepsiz zenginleşme hükümleri kapsamında değerlendirilebilecektir.

Bunlarla birlikte 2547 sayılı Kanun hükmü uyarınca ilgili akademik birimdeki eğitim-öğretim faaliyetlerinin yerine getirilmesi, bu konuda yetkili ve görevli idarecilerin sorumluluğunda olup bu itibarla konuya ilişkin hiçbir talimatı ve bilgisi olmasa dahi kamu zararının tazmininde ilgili idarecilerin de sorumlu tutulması söz konusu olabilecektir.

Yetkisiz ders verme işlemi nedeniyle oluşan kamu zararına ilişkin yaptırım ise yalnızca 5018 sayılı Kanun kapsamında zararın tazminiyle sınırlı kalmamalıdır. Söz konusu eylem TCK kapsamında da değerlendirilmelidir. Zira bu eylemin ve eylemin sonuçlarının, TCK’de düzenlenen görevi kötüye kullanma suçunun unsurlarını da taşıdığı değerlendirilmektedir. Devlet üniversitelerinde yetkisiz ders veren araştırma görevlisi ve yerine ders verilmiş olan öğretim üyesi, TCK’nin 257’nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca yargılamaya tâbi tutulmalıdır. Zira bu kişiler söz konusu fıkra suçun faili için belirlenen kamu görevlisi olma unsurunu taşımakta olup 2547 sayılı Kanuna aykırı davranarak görevlerinin gereklerini yerine getirmemekte ve bu eylemleri neticesinde de kamu zararı oluşmaktadır.

Bununla birlikte ilgili akademik birimde eğitim-öğretim faaliyetlerinin düzenli ve verimli bir şekilde yürütülmesinde ve bunlara ilişkin gözetim ve denetim sorumluluğu olan idarecilerin de TCK kapsamında yargılanması uygun olacaktır. Ancak bu yargılamada TCK’nin 257’nci maddesinin birinci fıkrası yerine ikinci fıkrası hükmü dikkate alınmalıdır. Zira söz konusu ilgililerin bahse konu hukuka aykırılık taşıyan eylemdeki rolleri; görevinin gereklerini yapmakta ihmal göstererek kamunun zararına neden olma ve kişilere haksız bir menfaat sağlama, şeklinde 257’nci maddenin ikinci fıkrasının unsurlarını içermektedir. Nitekim 2547 sayılı Kanun ve Üniversitelerde Akademik Teşkilât Yönetmeliği hükümleri uyarınca üniversitelerde eğitim-öğretim faaliyetlerinin düzenli bir şekilde yürütülmesi ve bunlara ilişkin gözetim ve denetiminin yapılmasından, ilgili idareciler sorumlu tutulmaktadır.

Bunların yanı sıra yetkisiz ders verme işleminin ilgili idarecilerin yazılı talimatı doğrultusunda yapılması durumunda, Anayasa'nın 137'nci maddesi dikkate alındığında, söz konusu işlemde araştırma görevlisi ve öğretim üyesi yerine yalnızca talimatı veren idarecilerin sorumlu tutulması gerekecektir. Nitekim Anayasa'nın söz konusu maddesi uyarınca konusu suç olmayan *yazılı talimatın* varlığında sorumluluk, talimat doğrultusunda eylemi gerçekleştiren yerine talimat verene yüklenerek yetki ve sorumlulukta paralellik ilkesi ve kamusal disiplinin muhafazası adına, eylemi gerçekleştirenler Anayasal olarak korumaya alınmıştır. Bu durumda talimatı veren idarecinin eyleminin, suçun TCK'nin 257'nci maddesinin ikinci fıkrası yerine birinci fıkrasındaki unsurlarını karşılaması nedeniyle bu kapsamda yargılanmasında hukuki uyumluluk bulunacaktır.

Çalışmada ele alınan hukuki tartışmalara neden olan eylemin kapsamının belirlenmesi de ayrıca önem arz etmektedir. Birkaç defaya mahsusen istisnai olarak gerçekleştirilen eylemler yerine, az da olsa süreklilik arz eden eylemlere yönelik olarak 5018 sayılı Kanun ve TCK hükümleri kapsamında değerlendirmenin yapılması uygun olacaktır. Zira ilgili öğretim üyesinin hastalığı vb. beklenmedik istisnai durumlarda, eğitim-öğretimin aksamaması şeklinde öğrenci menfaatine yönelik bir gerekçeyle araştırma görevlisince sınırlı bir süre ders verilmesi, kabul edilebilir bir durum olarak değerlendirilebilir. Bu değerlendirme, kamu hizmetinin sürekliliği ilkesiyle de uyum arz etmektedir. Ancak söz konusu eylemin birkaç defayı aşan bir şekilde tekrarlanması, süreklilik arz eden bir eyleme dönüşmesi nedeniyle 2547 sayılı Kanun'un açık hükmü karşısında, sığınabileceği herhangi bir haklı gerekçe bırakmayacaktır. Nitekim 2547 sayılı Kanun hükümleri uyarınca üniversitenin ilgili idari birim yetkilileri, birimlerindeki eğitim-öğretim faaliyetlerinin düzenli ve verimli bir şekilde yürütülmesinden sorumludur. Bu da söz konusu yetkililerin, derslerin Kanun hükmü doğrultusunda öğretim üyeleri tarafından verilmesini sağlama yükümlülüklerini ortaya koymaktadır. Bu itibarla söz konusu aksamalara karşı önlemleri alma da bu yetkililerin yükümlülükleri kapsamında yer almaktadır.

Çalışmada yer verilen hukuki tartışmalar, hukuk devleti ilkesine verilen önem uyarınca gerçekleştirilmiştir. Zira gerek vatandaşların eylemlerinin gerekse idarenin kanuniliği ilkesi uyarınca kamu görevlilerinin işlem ve eylemlerinin kanun hükümleri başta olmak üzere tüm hukuk kurallarına uygun olma zorunluluğu bulunmaktadır. Bunu teminen gerçekleştirilen yargı denetimi ise demokratik hukuk devletinin temel unsurlarındandır.

KAYNAKÇA

- Alan, Nuri, "Demokratik Hukuk Devleti ve Anayasa", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Y. 2003, C. 58, S. 1, s. 1-9.
- Arslantürk, Yalçın/Soyal Refika, "Fayda ve Zarar Unsurlarının Varlığının İntihal Yargılamasına Tesiri", Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi, Y. 2023, S. 2023-1, s. 1-41.
- Atasoy, Fahri, "Bir Sosyal Kurum Olarak Üniversite, Bilim Zihniyeti ve Türkiye", Gazi Akademik Bakış, Y. 2018, C. 11, S. 23, s. 289-316.
- Ay, Yunus Anıl, "Vakıf Yükseköğretim Kurumu Personelinin Hukuki Niteliği ve Bu Personelin Ücret Gelirinin Vergilendirilmesinde 2914 sayılı Kanun'da Öngörülen Vergi Kolaylıklarının Uygulanıp Uygulanmaması Sorunu Üzerine Bir Değerlendirme", Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2022, C. 8, S. 2, s. 277-307.
- Dursun, Hasan, İdari Suç ve Cezalarda Kanunilik İlkesi, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2014.
- Erman, Sahir/Özek, Çetin, Ceza Hukuku Özel Bölüm - Kamu İdaresine Karşı Suçlar, 1. Baskı, Alfa Yayınları, İstanbul 1992.
- Gözler, Kemal/Kaplan, Gürsel, İdare Hukuku Dersleri, 21. Baskı, Ekin Yayıncılık, Bursa 2019.
- Gürbüz, Rana/Akkaya, Yüksel, "Türkiye'de Vakıf Üniversiteleri: Eğreti Bir Özellik", Toplum ve Demokrasi Dergisi, Yıl 2014, S. 17-18, s. 67-80.
- Hepaksaz, Engin/Şahin İpek, Elif Ayşe, "Kamu Zararının Tespiti ve Tahsili Sürecinde Ortaya Çıkan Sorunlar ve Çözüm Önerileri", Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Y. 2018, C. 32, S. 4, s. 921-940.
- Hilse, Heiko, "Ein Himmelszelt in Der Online-Welt: Der Beitrag von Corporate Universities Zum Unternehmensweiten Wissensmanagement." Die Unternehmung, Y. 2001, C. 55, S. 3, s. 169-185.
- Kitapçıoğlu Yüksel, Tülay, Özgü Suç, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2021.
- Koçberber, Seyit, "Kamu Zararı Kavramı Üzerine Yargı Kurumları Arasındaki Hüküm Uyuşmazlıklarında Uyuşmazlık Mahkemesinin Rolü ve Önemi", Sayıştay Dergisi, Y. 2015, S. 97, s. 55-75.
- Korkut, Hüseyin, "Üniversiteler", Cumhuriyet Döneminde Eğitim, MEB Yayınları, İstanbul 1983.
- Özçelik, Barış, "5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na Göre Kamu Zararından Sorumluluk", Kamu Zararı Paneli, Y. 2012, Sayıştay Başkanlığı Yayını, Ankara 2012, s. 10-18.
- Özkan, Gürsel, "Anayasa Mahkemesine Göre Hukuk Devletinin Anlamı ve Yargının Konumu", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y. 2010, S. 1, s. 81-134.
- Scheler, Jean August, Dictionnaire Létymologie Française, Les Résultats de la Science Moderne, Oxford University, 1862.

Sucuoğlu, Arif Naci, Ceza Hukuku'nda Görevi Kötüye Kullanma Suçu, Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2010.

Tezcan, Durmuş/Erdem, Mustafa Ruhan/Önok, Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017.

Toroslu, Nevzat, Ceza Hukuku Özel Kısım, 6. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara 2012.

Üzülmez, İlhan, "Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK m.257)", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2012, C. XVI, S. 1, s. 191-216.

Yaşar, Osman/Gökcan, Hasan Tahsin/Artuç, Mustafa, Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, C. 6, Adalet Yayınevi, Ankara 2010.

Yokuş Sevük, Handan, "Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK m.257)", DÜHFD, Y. 2018, C. 23, S. 39, s. 257-316.

Waline, Jean, Droit Administratif, 22e Édition, Éditions Dalloz, Paris 2008.

Wieland, Christian, "Universitas als Sodalitas. Überlegungen zu einer Religionsgeschichte der mittelalterlichen und frühneuzeitlichen Universität", Saeculum, Y. 1996, Band 47, Heft 1, s. 120-135.

Elektronik Kaynaklar

<https://karararama.danistay.gov.tr/getDokuman?id=668289100&arananKelime=8.%20Daire,2021/16391639>.

<https://kararlar.uyusmazlik.gov.tr/Karar/Content/dd04c688-ffbe-425c-a378-fa1a15093904?excludeGerekce=False&words Only=False>.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>.